

Kristus – svetlo svietiace v temnotách. Symbolika veľkonočnej sviece, 2. časť

p. Ambrogio M. Canavesi

3. apríla 2021 ✝ Cirkev ✝ Liturgia

pokračovanie I. časti

Svetlo Vzkrieseného Krista

Doteraz sme hovorili o svieci hodnotiac symbolizmus relatívny k tvaru, matérii z ktorej je zložená a o znakoch, ktoré sú k nej pripojené, avšak teraz ju musíme naozaj preskúmať ako sviecu, hodnú na osvetlenie temnoty. Hovorili sme, že v tejto funkcii sa paškál nezdá byť odlišný od obyčajnej sviece, keďže v lucernáriu všetkých večerných obradov a vigílii bolo zvyčajné požehnanie ohňa, zapálenie sviec a vstup do kostola úplne vo tme.

Avšak Veľkonočná vigília postupne nabrala odlišnosti a prijala osobitné prvky pre zdôraznenie dôležitosti: sviece, ktoré v ostatných lucernáriách boli nesené v procesii, v tejto slúžia predovšetkým pre zapálenie veľkonočnej sviece, procesia vstupu nového svetla prijala istú slávnosť, zapálenie sviece je sprevádzané spevom *Exsultet*, v ktorom poetický štýl slúži na vysvetlenie veriacim zmyslu obradu, zapálená svieca sa potom stáva súčasťou krstnej liturgie, ktorá bola v dávnych časoch zvláštna práve pre Veľkonočnú vigíliu. Predovšetkým však lucernárium Veľkonočnej vigílie prijíma oveľa citeľnejší odkaz na Krista než v ostatných vigíliách: je pravdou, že svetlo je vždy symbolom Krista, avšak tu celá ceremónia slúži na označenie prechodu z temnôt do svetla, zo smrti k životu, od Krista trpiaceho, ktorý zomrel ku Vzkriesenému Kristovi. Je to jednoznačne Kristus, to svetlo, ktoré prichádza osvetliť naše kostoly, ktoré boli na tri dni zahalené do temnoty zármutku z dôvodu neprítomnosti Božského ženicha.

Odhladnuc od rôznych zmien, ktoré sa vykonali v tomto obrade, zažatie veľkonočnej sviece predstavuje Vzkriesenie Krista: svieca, umučené a pochované telo Ježiša so svojimi piatimi ranami, je zažaté novým svetlom, ktoré znamená nový život Vzkrieseného a osláveného Krista, ktorý zase zo svojej strany udeľuje všetkým ostatným svoje svetlo, teda nový život milosti. Nie náhodou pútnička Egéria rozpráva ako v 4. storočí v Jeruzaleme bolo nové svetlo vzaté zo svetla, vždy zažatého vnútri chrámu Svätého hrobu. Dom Guéranger dokonca hovorí, ako od chvíle prvého dobytia Jeruzalema zo strany moslimov a počas celého obdobia križiackych výprav, v Bazilike Božieho hrobu dochádzalo k zázraku, o ktorom boli mnohé dôkazy: každý rok pred veriacimi a klérom znenazdajky, v noci Bielej Soboty, sa jedna lampa v chráme sama zažínala a z ktorej sa potom bralo nové svetlo pre obrad vigílie.

Svetlo, ktoré osvecuje temnotu

Pozrime sa však detailnejšie na tieto aspekty obradu. Nové svetlo prichádza z nového ohňa, ktorý podľa starobylého zvyku, musí byť zažatý na kameni a nie od iných zdrojoch, jasný odkaz na Krista „uholný kameň“, prostredníctvom ktorého Boh „*priniesol veriacim oheň svojej slávy*“. A predovšetkým v obrade

Lumen Christi, ktorý mocne vynára tento kontrast medzi tmou hriechov a smrti a svetlom Kristovým: zatiaľ čo je kostol celý v tme, diakon vstupuje oblečený v bielom s novým svetlom v ruke, zvolajúc tri razy – na začiatku, v strede kostola a pri presbytériu – „*Svetlo Kristovo*“, na ktoré veriaci odpovedajú „*Deo Gratias* – Bohu vďaka“.

Pred liturgickou reformou, zatiaľ čo všetka ostatná asistancia bola odetá do fialovej farby smútku, iba diakon bol v tomto momente oblečený v bielom. Bol to diakon, ktorému prislúchalo niesť nové svetlo a prvýkrát ohlásiť Vzkriesenie, takmer ako Magdaléna pred apoštolmi. Toto oznámenie Vzkrieseného Krista vo veľkonočnom chválospeve je predovšetkým oslavou Krista, nového svetla, ktoré prišlo, aby osvietilo temnotu hriechu: pred udalosťou Vzkriesenia, ktoré sa ešte neuskutočnilo, samotná noc sa stáva udalosťou milosti, tak ako vina môže byť označená prídavkom „šťastná“, pretože umožnila Vykúpenie. Takto spieva diakon: „*Ó, naozaj blažená noc, ktorá bola svedkom preslávnnej chvíle, keď Kristus vstal z mŕtvych. Toto je noc, o ktorej Písmo hovorí: noc bude jasná ako deň, noc ma obklopí ako žiarivé svetlo. Posvätné tajomstvo tejto noci premáha zlobu, zmýva viny, hriešnikom navracia nevinnosť a radosť zarmúteným (...) Preto ťa, Otče, prosíme, nech táto svieca, zasvätená oslave tvojho mena, žiari svetlom, ktoré nikdy nevyhasne. Nech ju nájde horieť ranná zornica, tá zornica, ktorá nikdy nezapadá: tvoj Syn Ježiš Kristus, ktorý slávne vstal z mŕtvych, osvecuje ľudstvo.*“ Tak z veľkonočnej sviece a z jej nového svetla sa zapaluje svetlo na zažatie sviec na oltári a všetkých ostatných svetiel kostola, keďže toto svetlo „*hoci rozdelené na toľké plamienky nevyhasí svojou živú žiaru*“. (Exsultet)

Týmto spôsobom sa jasne ukazuje, ako je tou veľkonočnou sviecou Kristus, ktorý udeľuje, prostredníctvom svojho Vzkriesenia, svetlo viery a oheň nového života milosti, ktorý je vlastne účasťou na Božskom živote, teda na svetle Kristovom. Takýto aspekt bol kedysi tak veľmi zdôraznený, že nielen svetlá v kostole, ale všetky svetlá v mestách museli byť zhasnuté počas vigílie, a boli znovu zažaté iba od nového svetla veľkonočnej sviece, Kristovho svetla, „*ktoré osvecuje každého človeka, ktorý prišiel na svet*“. (Jn 1, 9)

Prítomnosť Krista

Svieca teda znamená prítomnosť Krista a jej zapálenie znamená Zmŕtvychvstanie, v ktorej ostávajú prítomné aj rany na tele, už nie ako symbol smrti, ale ako obeta ľúbeznej vône. Práve porozumejúc ako svieca predstavuje vzkrieseného a osláveného Krista – a teda slávneho a žiariaceho – možno pochopiť mnohé ďalšie iné liturgické aspekty veľkonočných obradov.

Pred liturgickou reformou v skutočnosti, počas požehnania vody pre krst, svieca bola ponáraná do vody, pretože práve ako v Jordáne Kristus posvätil vodu svojím Krstom, tak sa teraz vracia, aby posvätil túto vodu, ktorá bude slúžiť pre krsty počas nového roka. Aj znaky, ktoré sa v súčasnosti nachádzajú na svieci, teda alfa a omega majú jasnú funkciu identifikovať sviecu s Kristom: začiatkové a posledné písmeno gréckej abecedy naznačujú ako Kristus je kráľ a Pán času a dejín, počiatok a koniec a ako jeho príchod do času zmenil beh ľudských dejín. Naviac takéto znaky, ktoré sú dnes ryté alebo namaľované, boli kedysi naznačené prostredníctvom pomazania požehnaným olejom, jasná alúzia na Krista, teda na „Pomazaného“.

Prítomnosť sviece na oltári teda jasne naznačuje vzkrieseného a osláveného Krista, ktorý počas celého veľkonočného obdobia ostáva medzi ľuďmi, tak ako ostal medzi svojimi učeníkmi od Vzkriesenia po

Nanebovstúpenie. Práve preto vo veľkonočnom období pri procesii s Evanjeliom sa nenosia sviece, pretože je už prítomná veľkonočná svieca, nie preto, aby jej svetlo osvietilo text evanjelia, ako skôr pre naznačenie prítomnosti samotného Krista.

Preto pred liturgickou reformou sa veľkonočná svieca zhasínala po čítaní Evanjelia na sviatok Nanebovstúpenia, aby sa tak naznačilo, že teraz už Kristus ukončil svoj čas tu na zemi a vracia sa do svojho nebeského príbytku. Dnes naopak liturgia predpokladá, že svieca sa zhasína na Turíce, aby naznačila skôr duchovnú prítomnosť, než tú telesnú. Akokoľvek, vo veľkonočnej svieci prítomnej od Veľkej noci pri všetkých oltároch katolíckych kostolov, musíme s očami viery vidieť samotného Krista, pomazaného Mesiáša, ktorý prostredníctvom panenského narodenia (svieca), jeho umučenia (kadidlové zrná) a jeho slávneho Vzkriesenia (svetlo) sa ukazuje ako Pán vesmíru a dejín (Alfa a Omega), prichádzajúci spasť a vykúpiť veriacich z otroctva hriechu (ako ohnivý stĺp pre Židov) a priviesť ich k novému životu milosti.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/kristus-svetlo-svietiace-v-temnotach-symbolika-velkonocnej-sviece/>